

Maria-Mercè Marçal: *Raó del cos*, Barcelona, Eds. 62 i Empúries, Poesia, 40, març 2000. Pròleg de Pere Gimferrer. Edició a cura de Lluïsa Julià¹.

Fa pocs dies, en parlar amb l'escriptor valencià Josep Piera que coneixia Maria-Mercè Marçal des de la seva joventut, verbalitzava un pensament que comparteixo, em deia que d'entre tots els i les poetes que van sorgir ara fa vint-i-cinc o trenta anys, Maria-Mercè era qui sobresortia pel do de convertir en poesia tot allò que tocava, fos un pamflet, una frase agafada al vol, una cançó... I esmento un poeta del País Valencià amb intenció, perquè la relació que Maria-Mercè hi va tenir va ser important, per les amistats, per la lluita política, per l'aposta de catalanitat i de feminisme... No casualment, doncs, el 1989 va ser a València que l'editorial 3 i 4 publicava *Llengua abolida*, el volum ara reeditat que recull el conjunt de sis poemaris, tota l'obra poètica de la poeta, tret de *Raó del cos*, el llibre pòstum.

Raó del cos torna a fer evident i amb tota la seva cruesa la màxima esmentada, "el do reservat als escollits de convertir en poesia tot el que toquen": la ferida, la malaltia, la pròpia mort. La poeta aborda directament el tema en una desena de poemes del llibre, com en aquest que literalment esborrona: "Sagrada obscenitat / del cos / tocat per la promesa / de la mort: intocable / com un pària / o com l'empremta / d'un déu absent. // Sigues sacrílega / i retorna-li / la qualitat humil / dels cossos vius." (52); se n'hi troben d'altres, com el que s'inicia amb "La cicatriu / em divideix / en dues parts / l'aixella. / Cremallera / de carn / mal tancada"... (19) O aquella altra imatge: "Covava l'ou de la mort blanca/ sota l'aixella, arran de pit / i cegament alletava/ l'ombra de l'ala de la nit" (73). Ni rastre de complaença, gens d'autocompassió, com si realment els déus li demanessin fins al final, la sang i la carn fetes poesia.

Entre les feines que ha comportat l'edició dels trenta poemes de què consta el volum, s'hi troben la tria dels poemes, dels esbossos i de les versions més acabades en alguns casos, l'ordre de cadascun en el poemari, la divisió en parts, tasques totes elles que he compartit amb Fina Birulés i Heura Marçal, i de les qual he donat notícia en la "Nota a l'edició" de final del volum. Una altra de ben delicada ha estat la de trobar títol al recull. "Llibre de Maria" i "Raó del cos" eren els dos epígrafs escrits de la mà de la mateixa poeta a la coberta d'una carpeta que conserva part del material del poemari. En llegir-lo, de seguida vaig pensar que ja l'haviem trobat, "Raó del cos" s'imposava per la bellesa, per l'afinitat temàtica del recull, perquè com en "Las rasós de trobar" medievals s'hi exposa una doctrina vital i poètica, potser la més íntima de totes, la de la desfeta del propi cos i, paradoxalment, de la seva vida, la relació amb la mare. En el llibre també s'hi exposen d'altres temes importants, estretament enllaçats, sobretot en relació a la construcció de la genealogia cultural i literària femenines, amb poemes tan emblemàtics com *La dona de Lot*, "*Furgant per les llivanyes i juntures...*", en diàleg obert amb les poetes Anna Ahkmàtova, Maria-Antònia Salvà, i encara d'altres: Renée Vivien o la dona desconeguda...; germanes totes elles en la formació d'aquesta sororitat femenina, capaç de fer florir "l'herba més tendra, / el territori devastat / de la memòria" (22)-- diu la poeta. Sororitat i recuperació que

¹ En tres mesos la primera edició es va exhaurir i el dia de la presentació del llibre ja s'anava per la segona.

cobra ple sentit, en el diàleg amb Maria, la mare, com un deute i com una revelació, com una veu que dóna sentit i força a la vida de la filla, ella que havia ja parlat tant com a mare.

Aquesta pràctica poètica ha de tenir forçosament una relació constant amb l'avantguardisme, i amb la realitat social. Una de les coses que em va fer reflexionar en aquest sentit va ser que diversos poemes havien partit d'un fet extern o en relació amb algú o alguna cosa, com l'encàrrec d'artistes plàstics, del fotògraf Toni Vidal, del pintor Francesc Estivill, o de la participació en una trobada poètica de les terres de ponent, en un acte reivindicatiu contra el racisme, o en commemoració dels vint-i-cinc anys del Festival de Poesia del Price, i la resposta, sempre intencionada, que en dóna la poeta i que converteix la poesia en paraula per a ser dita, viva en un determinat context, i en molts d'altres de nous; aquest és el veritable triomf de la nostra poeta, que ens la fa sentir sempre ben a prop; poeta del poble, que sempre va practicar el "sortir-se del guió previst", amb una fina ironia, amb aquell saber donar la volta i plantejar les coses fora de les convencions, com bé va evidenciar en el cal.ligrama "Festival de poesia catalana" que tanca el recull:

FESTIVAL DE POESIA CATALANA
(quartet decasil.lab amb estrambot)

XY XY XY XY XY

XY XY XY XY XX

XY XY XY XY XY

XY XY XY XY XX

Continueu la sèrie encetada.

És l'esquelet: poseu-hi l'arracada.

Lluïsa Julià